

HISTORIA I KULTURA ZIEMI SŁAWIEŃSKIEJ

Tom XVI

HISTORIE (NIE)ZAPOMNIANE

HISTORIA I KULTURA ZIEMI SŁAWIEŃSKIEJ

T. XVI

FUNDACJA „DZIEDZICTWO”

HISTORIA I KULTURA ZIEMI SŁAWIEŃSKIEJ

TOM XVI

HISTORIE (NIE)ZAPOMNIANE

Redakcja:

WŁODZIMIERZ RĄCZKOWSKI
JAN SROKA

SŁAWNO–DARŁOWO 2025

Włodzimierz Rączkowski, Jan Sroka (eds.), *Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej*, t. 16: *Historie (nie)zapomniane* [History and Culture of the Sławno region, vol. 16: (Un)forgotten histories]. Fundacja „Dziedzictwo”, Sławno–Darłowo 2025, pp. 350. ISBN: 978-83-971211-3-3. Polish texts with German summaries.

© Copyright by Włodzimierz Rączkowski, Jan Sroka 2025

© Copyright by Authors

Na okładce: Otto Kuske, *Nad Wieprzą 1944*, akwarela, 50 × 60 cm

Tłumaczenia na język niemiecki: *Brigida Jerzewska*

Redaktor: *Katarzyna Muzia*

Skład i łamanie komputerowe: *Eugeniusz Strykowski*

Publikację wydano przy finansowym wsparciu Urzędu Miejskiego w Darłowie
oraz Starostwa Powiatowego w Sławnie

Wydawca/Herausgeber: Fundacja „Dziedzictwo”,
76-100 Sławno, ul. Mielczarskiego 7/5

ISBN 978-83-971211-3-3

Druk/Druck: Drukarnia „BOXPOL”, 76-200 Słupsk, ul. Wiejska 25
tel. 48 59 8424371 email: boxpol@post.pl, www.boxpol.pl

Spis treści

WŁODZIMIERZ RĄCZKOWSKI (Poznań), JAN SROKA (Sławno), <i>Wymiary historii</i>	7
BARTOSZ ŻYLUK (Zalasewo), <i>Kamień z krzyżem laskowanym – znalezisko koło Smardzewa</i>	11
MACIEJ SZUKAŁA (Szczecin), <i>Szczątkowo zachowane akta Starostwa Powiatowego w Sławnie (Landratsamt Schlawe) w zasobie Archiwum Państwowego w Szczecinie</i> .	37
JÓZEF LINDMAJER (Słupsk), <i>Przegląd inwestycji drogowych na terenie ziemi sławieńskiej od początku XIX do początku XX wieku</i>	45
KACPER PENCARSKI (Słupsk), <i>Wybrane problemy organizacyjno-finansowe budowy i rozbudowy sieci drogowej powiatu sławieńskiego (Kreis Schlawe) w XIX i XX wieku (do 1939 roku)</i>	87
JÓZEF LINDMAJER (Słupsk), <i>Uwagi do dziejów kolejnictwa na terenie ziemi sławieńskiej do końca wojny 1914–1918</i>	137
EWA GWIAZDOWSKA (Szczecin), <i>Upamiętniając Pomorze, uwiecznili siebie – dwaj pomorscy artyści Rudolf Hardow i Otto Kuske</i>	159
ZBIGNIEW SOBISZ, OLIVIA FIRLONG-LAUDA (Słupsk), <i>Flora naczyniowa z lat 1881–1942 z terenu byłego powiatu sławieńskiego w zbiorach Herbarium Słupensis SLTC</i>	197
RENATA POTOMSKA (Darłowo), <i>Losy dzieci z Podlasia. Pomorska opowieść po latach</i> .	219
MARIA POPRAWSKA (Sławno), <i>80 lat mniejszości romskiej w Sławnie</i>	233
RENATA POTOMSKA (Darłowo), <i>Na styku epok / pokoleń, czyli śladami bardziej i mniej oczywistych elementów krajobrazu Darłowa</i>	253
WALDEMAR PARUS (Darłowo), <i>Samodzielna Eskadra Lotnictwa Rozpoznawczego Wojsk Ochrony Pogranicza</i>	265
MAŁGORZATA ŚWIĄTKOWSKA (Darłowo), <i>Miejskie Gimnazjum im. Stanisława Dulewicz w Darłowie</i>	295
DOMINIKA PIOSKOWIK (Brema), <i>Ale jazda – jedziemy nad morze! O plenerze wędrujących czeladników w Sławnie – retrospekcja po 25 latach</i>	319
Indeks osób i nazw osobowych	339
Indeks nazw geograficznych	345

Flora naczyniowa z lat 1881–1942 z terenu byłego powiatu sławieńskiego w zbiorach Herbarium Slupensis SLTC

ZBIGNIEW SOBISZ (SŁUPSK)
OLIWIA FIRLONG-LAUDA (SŁUPSK)

Wprowadzenie

Zielnikiem, czyli herbarium (łac. *herba* – ‘zioło’) nazywamy kolekcję zasuszonych okazów roślin ułożonych i sklasyfikowanych według określonego kryterium oraz odpowiednio opisanych. Historyczne określenie *hortus siccus* (z łac. ‘suchy ogród’) również stało się synonimem kolekcji zasuszonych roślin. Inne określenia to *hortus mortuus* (‘martwy ogród’) i *hortus hyemalis* (‘ogród zimowy’) (Drobnik 2007).

Zielnik to także placówka naukowa zajmująca się gromadzeniem, badaniem i przechowywaniem zbiorów botanicznych. Instytucje takie działają w: uczelniach wyższych, instytutach badawczych związanych z rolnictwem i leśnictwem, ogrodach botanicznych, parkach narodowych, muzeach przyrodniczych i muzeach regionalnych. Idea zachowania okazów roślin w stanie zasuszonym liczy ponad 450 lat. Przypuszczalnie pomysłodawcą zielnika w znanej nam dziś postaci, w którym okazy są wysuszone i przymocowane do arkusza papieru, jest botanik Luca Ghini (ok. 1490–1556), profesor uniwersytetu w Bolonii. Jego zbiory nie dotrwały do naszych czasów. Najstarszy zachowany zielnik zebrany w celach naukowych jest przechowywany w Biblioteca Angelica w Rzymie i pochodzi z 1532 roku. Jego autorem jest Gherardo Cibo, uczeń Ghiniego. Ekspozyty spreparowane według metody Ghiniego zaczęto gromadzić w pierwszym herbarium na uniwersytecie w Padwie. Był to pierwszy zielnik in-

stytucja (Lane 1996). Najstarszy w Polsce zielnik włoskiego lekarza Silvio Boccone z 1674 roku znajduje się w Muzeum Przyrodniczym we Wrocławiu (Rostański 1963).

W drugiej połowie XIX i pierwszej połowie XX wieku na Pomorzu florystyką zajmowali się amatorzy: aptekarze, lekarze, nauczyciele, pastorowie. Często wykonywali bardzo profesjonalne zielniki, a nawet dokonywali znaczących w skali regionalnej odkryć florystycznych. Przykładem są zachowane ponad 200-letnie zielniki pastora Georga Gotthilfa Jacoba Homanna przechowywane w Herbarium Slupensis SLTC i Herbarium Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego (GDMA) (Kupisiński i in. 2016). Również źródłem informacji o florze Pomorza są florilegia (Sobisz, Radomski 2014; Szybowska, Madeja-Grzyb 2017). Florilegium zawiera odwzorowanie zasuszonych roślin wykonane różnymi technikami, między innymi rysunek, drzeworyt, miedzioryt z opisami.

Celem pracy było opracowanie listy gatunków z terenu byłego powiatu sławieńskiego z lat 1881–1945 w zbiorach Herbarium Slupensis SLTC. W wyniku rozstrzygnięć II wojny światowej znaczna część Pomorza znalazła się w granicach Polski. Obwód sławieński zgodnie z podziałem z marca 1945 roku składał się z czterech miast: Darłowa, Polanowa, Sławna i Sianowa, dziewięciu gmin wiejskich oraz 175 gromad i wchodził w skład okręgu gdańskiego (Kluszczyńska i in. 2007).

1. O słupskim Herbarium

Herbarium Slupensis SLTC istnieje od 1969 roku, a jego pierwszym kuratorem był Józef Misiewicz. Herbarium stanowi zbiór ponad 70 tys. arkuszy zielnikowych. Gromadzono w nim florę naczyniową z terenów Pomorza ze szczególnym uwzględnieniem flory portów morskich (Misiewicz 1976). Było ono jedynym tego rodzaju zbiorem ówczesnego Zakładu Biologii, który między innymi był ośrodkiem dydaktycznym w ramach zajęć botanicznych. Drugi zielnik powstawał od 1975 roku, gdy powstał Zakład Ekologii i Ochrony Środowiska w ówczesnej Wyższej Szkole Pedagogicznej w Słupsku. Jego założycielem i kuratorem był Eugeniusz Ryszard Śpiewakowski. Zielnik był zbiorem roślin gromadzonych w ramach badań florystycznych okolicznych terenów Żydowa, Lubiatowa oraz Żarnowca. W 1990 roku do kolekcji włączono zbiory mszaków i porostów. Połączenie obu zbiorów nastąpiło w 1995 roku. Kuratorem Herbarium został Ireneusz Izydorek. W 2006 roku zastąpił go Zbigniew Sobisz.

W Herbarium Slupensis SLTC Instytutu Biologii Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku znajdują się cenne materiały zielnikowe. Jest to

depozyt Muzeum-Zamku Książąt Pomorskich w Darłowie ocalały po II wojnie światowej. Alegaty pochodzą z przełomu XIX i początku XX wieku. Zielnik ten w 1974 roku został przejęty przez botanika Józefa Misiewicza, ówczesnego pracownika uczelni słupskiej. Opracował on zgromadzone w zielniku karty zielnikowe, a wyniki swojej pracy opublikował (Misiewicz 1977). Większość tych zbiorów pochodzi z Pomorza, ale również z Sudetów, okolic Świdnicy, Świeradowa-Zdroju i Wołowa, a także Macedonii, Capri i Pompejów (Misiewicz, Kozieł 1978). W zbiorach kolekcji botanicznej Herbarium znajduje się wiele roślin wymarłych i zagrożonych wyginięciem w skali całego kraju, jak również w skali Pomorza (Sobisz, Truchan 2009, 2010; Sobisz i in. 2022).

2. Uwagi metodyczne

Głównym źródłem danych florystycznych w niniejszej pracy były zbiory roślin w Herbarium Słupensis SLTC pochodzące z lat 1881–1945. Dla rozpoznania ogólnego stanu flory naczyniowej Pomorza i jej przestrzennego zróżnicowania wykorzystano *Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce* (Zajac, Zajac 2001; 2019). Ponadto źródłem danych o stanowiskach roślin ujętych w opracowaniu były prace florystyczne badaczy niemieckich (Klinggräff 1880; Römer 1904; Kohlhoff 1918; Rosenow 1924; Holzfuss 1914, 1937; Leick 1926). W przypadku prac opublikowanych ustalenie stanowisk roślin było możliwe dzięki danym zawartym w bibliografii botanicznej Pomorza (Ziarnek 2012a; 2012b). Nazewnictwo roślin naczyniowych zielnych podano za Mirkiem i in. (2020), jedynie nomenklaturę *Calystegia pulchra* według Brummit (2010) i *Anthyllis vulneraria* var. *maritima* za Cullen (2010). Nomenklatura dendroflory jest zgodna z dziełem Senety i in. (2021).

Status ochronny gatunków przyjęto za rozporządzeniem Ministra Środowiska¹, gdzie: OC to gatunek objęty całkowitą ochroną prawną, a OCz gatunek objęty częściową ochroną prawną.

Przy ocenie zagrożenia taksonów wykorzystano zalecenia Światowej Unii Ochrony Przyrody (IUCN 2001; 2012a; 2012b), a także propozycje Gärdenforsa i in. (2001). Przyjęto następujące kategorie zagrożenia: **EX** – takson wymarły na terenie Polski; **RE** – takson wymarły na Pomorzu Gdańskim; **CR** – takson krytycznie zagrożony; **EN** – takson zagrożony wymarciem; **VU** – takson narażony na wymarcie; **NT** – takson bliski za-

¹ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. RP nr 0, poz. 1409).

grożenia; **LC** – takson najmniejszej uwagi (słabo zagrożony); nie kwalifikuje się do żadnej z wyższych kategorii, lecz zasługuje na uwagę w aspekcie ochrony; **DD** – takson, którego stopień zagrożenia nie może być określony z powodu braku wystarczających informacji.

3. Wyniki

W trakcie inwentaryzacji zidentyfikowano 222 alegaty reprezentujące 198 taksonów roślin naczyniowych (Tab. 1). Należą one do 145 rodzajów i 64 rodzin. Liczba gatunków w poszczególnych rodzinach wynosi od 1 do 17. Najbogatsze w gatunki są rodziny: różowate (*Rosaceae*) – 17, turzycowate (*Cyperaceae*) – 10, astrowate (*Asteraceae*) – 9, motylkowate (*Fabaceae*) – 8, goździkowate (*Caryophyllaceae*) – 6. Do rodzin reprezentowanych przez jeden gatunek zaliczono: klonowate (*Aceraceae*), czosnkowate (*Alliaceae*), obrazkowate (*Araceae*), trojeściowate (*Asclepiadaceae*), rzęślowate (*Callitrichaceae*), konwaliowate (*Convallariaceae*), powojowate (*Convolvulaceae*), cyprysowate (*Cupressaceae*), szczeciowate (*Dipsacaceae*), rosiczkowate (*Droseraceae*), nerecznicowate (*Dryopteridaceae*), oliwnikowate (*Eleagnaceae*), goryczkowate (*Gentianaceae*), bodziszkowate (*Geraniaceae*), hiacyntowate (*Hyacinthaceae*), żabiściekowate (*Hydrocharitaceae*), dziurawcowate (*Hypericaceae*), kosaćcowate (*Iridaceae*), poryblinowate (*Isoëtaceae*), rzęśowate (*Lemnaceae*), płwaczowate (*Lentibulariaceae*), liliowate (*Liliaceae*), lnowate (*Linaceae*), widłakowate (*Lycopodiaceae*), magnoliowate (*Magnoliaceae*), woskownicowate (*Myricaceae*), grzybieniolowate (*Nymphaeaceae*), wiesiołkowate (*Onagraceae*), babkowate (*Plantaginaceae*), skalnicowate (*Saxifragaceae*), jeżogłówkowate (*Sparganiaceae*), pokrzywowate (*Urticaceae*), werbenowate (*Verbenaceae*), rozrzutkowate (*Woodsiaceae*) i zamętnicowate (*Zannicheliaceae*). Zmienność liczby gatunków w rodzajach wynosi od 1 do 6. Do najliczniej reprezentowanych w gatunki rodzajów zalicza się: jeżyna / malina (*Rubus*) – 6 taksonów, turzyca (*Carex*), sit (*Juncus*), wiciokrzew (*Lonicera*) i rdestnica (*Potamogeton*) – po 4 taksony.

W zbiorach Herbarium Slupensis zachowało się pięć taksonów uznanych za wymarłe (EX, RE) i krytycznie zagrożone (CR). Do taksonów wymarłych należą, m.in.: *Primula farinosa* i *Pulsatilla vulgaris*, a do krytycznie zagrożonych: *Botrychium matricariifolium*, *Elymus farctus* i *Caucalis platycarpus*. W zbiorach Herbarium Slupensis zachowało się 14 taksonów uznanych za wymierające (E): *Bromus ramosus*, *Carex dioica*, *Coralorhiza trifida*, *Cypripedium calceolus*, *Dianthus superbus*, *Hordelymus europaeus*, *Iris sibirica*, *Liparis loeselii*, *Oenanthe fistulosa*, *Pin-*

guicula vulgaris, *Primula elatior*, *Rubus chamaemorus*, *Saxifraga hirculus* i *Viola epipsila*.

Do taksonów zagrożonych (EN) należą: *Baeothryon caespitosum*, *Betula nana*, *Linaria odora*, *Litorella uniflora*, *Ranunculus reptans*. Do kategorii taksonów narażonych (VU) zalicza się m.in.: *Arum maculatum*, *Diphasiastrum complanatum*, *Eleocharis quinqueflora*, *Eryngium maritimum*, *Isoëtes lacustris*, *Linosyris vulgaris*, *Nuphar pumila*, *Ophioglossum vulgatum*, *Pedicularis palustris*, *Potamogeton praelingus*, *Radiola linoides* i *Stachys annua*. W grupie gatunków bliskich zagrożenia (NT) zanotowano m.in.: *Aira caryophylla*, *Arctostaphylos uva-ursi*, *Carex driandra*, *Dactylorhiza maculata*, *Drosera rotundifolia*, *Epipactis palustris*, *Gagea sphatacea*, *Juncus filiformis*, *Lycopodium clavatum*, *Moneses uniflora*, *Nasturtium officinale*, *Rhynchospora alba*, *Scabiosa columbaria* i *Zannichellia palustris* (Tab. 1).

Łącznie zinwentaryzowano 44 gatunki objęte ochroną prawną, z czego 26 są objęte ochroną całkowitą, a 18 częściową. Do gatunków objętych ochroną całkowitą należą: *Arctostaphylos uva-ursi*, *Arum maculatum*, *Betula humilis*, *B. nana*, *Botrychium matricariifolium*, *Coralorhiza trifida*, *Cypripedium calceolus*, *Dianthus superbus*, *Drosera rotundifolia*, *Epipactis palustris*, *Eryngium maritimum*, *Gentianella campestris*, *Iris sibirica*, *Isoëtes lacustris*, *Linaria odora*, *Linosyris vilgaris*, *Liparis loeselii*, *Litorella uniflora*, *Myrica gale*, *Nuphar pumila*, *Ophioglossum vulgare*, *Pinguicula vulgaris*, *Primula farinosa*, *Pulsatilla pratensis*, *Rubus chamaemorus* i *Saxifraga hirculus*.

Do gatunków objętych ochroną częściową zaliczono: *Allium ursinum*, *Baeothryon caespitosum*, *Campanula latifolia*, *Carex dioica*, *Dactylorhiza incarnata*, *D. maculata*, *D. majalis*, *Diphasiastrum complanatum*, *Epipactis atrorubens*, *Helichrysum arenarium*, *Hippophaë rhamnoides*, *Ledum palustre*, *Lonicera periclymneum*, *Lycopodium clavatum*, *Moneses uniflora*, *Nasturtium officinale*, *Pedicularis palustris* i *Primula elatior* (Tab. 1).

Z terenu dawnego Ogródu Botanicznego pochodzi 21 kart zielnikowych w większości przygotowanych przez Karla Friedricha Marquardta – kierownika Działu Botaniki i Zoologii Muzeum w Darłowie, prawdopodobnie założyciela Ogródu (Sobisz i in. 2003). Spośród roślin objętych całkowitą ochroną prawną na podkreślenie zasługują obrazki plamiste *Arum maculatum* notowane z Darłowa i Ogródu Botanicznego, w którym utrzymują się do dzisiaj. W Darłowie (Ogród Zamkowy) po raz pierwszy były notowane przez Müllera (1911). Inwentaryzacja z początku XXI wieku nie potwierdziła obecności obrazków plamistych (Dajdok, Kaćki 2001). Ponowne badania terenowe fosi zamkowej w Darłowie w 2022 roku poświadczyły ich występowanie (Sobisz 2023; dwa alegaty w Herbarium Slupensis).

Tabela 1. Flora naczyniowa na terenie byłego powiatu sławińskiego do 1945 r. w zbiorach Herbarium Słupensis SLTC

Rodzina i gatunek (nazwy łacińska i polska)	Gatunek (nazwa polska)	Rok	Autor	Miejsce zbioru	Kategorie zagrożenia			
					PCzK	PCzL	PZ	status
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Aceraceae – Klonowate								
<i>Acer campestre</i> L.	klon polny	1945	K.M.	Polanów	×	×	R	×
Alliaceae – Czosnkowate								
<i>Allium ursinum</i> L. Tabl. I: A	czosnek niedźwiedzi	1931 1935	K.M. H.K.	Darłowo Boleszewo	×	×	×	OCz
Apiaceae – Baldaszkwate								
<i>Aethusa cynapium</i> L. subsp. <i>cynapium</i>	blekot pospolity typowy	1916	K.K.	Żydowo	×	DD	×	×
<i>Caucalis platycarpus</i> L.	włóczydło polne	1916	K.K.	Żydowo	EN	CR	I	×
<i>Eryngium alpinum</i> L.	mikolajek alpejski	1943	K.M.	Sławno Ogród Botaniczny	×	×	×	×
<i>Eryngium maritimum</i> L.	mikolajek nadmorski	1941	K.M.	Kopań	×	VU	V	OC
<i>Oenanthe fistulosa</i> L.	kropidło pieszczalkowate	1934	K.M.	Sławno Ogród Botaniczny	×	VU	E	×
<i>Sium latifolium</i> L.	marek szerokolistny	1928	H.O.	Jarosławiec	×	×	×	×
Araceae – Obrazkwate								
<i>Arum maculatum</i> L.	obrazki plamiste	1931 1934 1934	E.H. K.M. H.K.	Darłowo Sławno Ogród Botaniczny Darłowo	VU	VU	×	OC
Asclepiadaceae – Trojeściowate								
<i>Vincetoxicum hirsutinaria</i> Medik.	ciemieżyk białokwiatowy	1929	A.D.	Sulechowo	×	×	×	×
Aspleniaceae – Zanokcicowate								
<i>Asplenium trichomanes</i> L.	zanokcica skalna	1903	F.R.	Żydowo	×	×	×	×
Asteraceae – Astrowate								
<i>Achillea ptarmica</i> L.	krwawnik kichawiec	1933	H.K.	Sławno	×	×	×	×
<i>Anthemis tinctoria</i> L.	rumian zółty	1934	H.O.	Niemica	×	×	×	×
<i>Centaurea solstitialis</i> L.	chaber wełnisty	1923	E.Ha.	Łętowo	×	×	×	×

<i>Filago vulgaris</i> Lam.	nicennica niemiecka	1916	K.K.	Żydowo	×	×	×	×	×
<i>Helichrysum arenarium</i> (L.) Moench	kocanki piaszkowe	1928	A.K.	Królewice	×	×	×	×	OCz
<i>Inula salicina</i> L.	oman wierzbołistny	1936	H.K.	Sławno Ogród Botaniczny	×	×	×	V	×
<i>Linosyris vulgaris</i> Cass.	ożota zwyczajna	1937	K.M.	Sławno Ogród Botaniczny	×	VU	×	×	OC
<i>Pulicaria vulgaris</i> Gaertn.	plesznik zwyczajny	1937	H.K.	Buszyno	×	×	×	×	×
<i>Rudbeckia laciniata</i> L.	rudbekia naga	1931	E.Ha.	Tychowo park	×	×	×	×	×
Betulaceae – Brzozowate									
<i>Betula humilis</i> Schrank	brzoza niska	1906	K.K.	Wicko	×	×	×	×	OC
<i>Betula nana</i> L.	brzoza karłowata	1907	K.K.	Żukowo	EN	EN	×	×	OC
<i>Betula pubescens</i> Ehrh.	brzoza omszona	1928	E.Ha.	Brzeście	×	×	×	×	×
Brassicaceae – Krzyżowe									
<i>Cardaria draba</i> (L.) Desv.	pieprzycznik przydrożny	1930	K.M.	Darłowo	×	×	×	×	×
<i>Nasturtium officinale</i> R. Br.	rukiew wodna	1928	H.O.	Jarosławiec	×	NT	V	×	OCz
<i>Rorripa amphibia</i> (L.) Besser	rzepicha ziemnowodna	1927	A.B.	Łącko	×	×	×	×	×
<i>Sinapis alba</i> L.	gorczyca jasna	1922	A.B.	Podgórki	×	×	×	×	×
Callitrichaceae – Rzęślowate									
<i>Callitriche stagnalis</i> Scop.	rzęśl wielkoowocowa	1928	E.H.	Jarosławiec	×	DD	V	×	×
Campanulaceae – Dzwonkowate									
<i>Campanula cervicaria</i> L.	dzwonek szczytniasty	1916	K.K.	Żydowo	×	×	V	×	×
<i>Campanula latifolia</i> L.	dzwonek szerokolistny	1929	K.M.	Nacmierz	×	×	V	×	OCz
<i>Campanula persicifolia</i> L.	dzwonek brzoskwinolistny	1933	K.M.	Sławno	×	×	×	×	×
Caprifoliaceae – Przewiętniowate									
<i>Lonicera alpigena</i> L.	wiciokrzew alpejski	1917	K.K.	Żydowo	×	×	×	×	×
<i>Lonicera caerulea</i> L.	wiciokrzew siny	1937	K.M.	Sławno Ogród Botaniczny	×	×	×	×	×
<i>Lonicera periclymenum</i> L. Tabl. I: B	wiciokrzew pomorski	1928 1944	H.O. K.M.	Jarosławiec Wicie	×	×	×	×	OCz
<i>Lonicera xylosteum</i> L.	wiciokrzew pospolity	1931	K.M.	Darłowo	×	×	×	×	×

cd. tab. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Caryophyllaceae – Goździkowate								
<i>Dianthus carthusianorum</i> L.	goździk kartuzek	1886	F.R.	Żydowo	×	×	×	×
<i>Dianthus superbus</i> L.	goździk pyszny	1938	K.M.	Sławno Ogród Botaniczny	×	VU	E	OC
<i>Honckenya peploides</i> (L.) Ehrh.	honkenia piskowa	1930	K.M.	Darłowo	×	NT	×	×
<i>Silene chlorantha</i> (Willd.) Ehrh.	lepnica zielonawa	1937	K.M.	Sławno Ogród Botaniczny	×	×	×	×
<i>Stellaria uliginosa</i> Murray	gwiazdnica bagienna	1929	H.S.	torfowisko k. Ostrowca	×	×	×	×
<i>Viscaria vulgaris</i> Röne	smółka pospolita	1929	H.S.	torfowisko k. Ostrowca	×	×	×	×
Chenopodiaceae – Komosowate								
<i>Chenopodium polyspermum</i> L.	komosa wielonasienna	1911 1933	K.K. H.K.	Chocimino Lejkowo	×	×	×	×
Convallariaceae – Konwaliowate								
<i>Polygonatum verticillatum</i> (L.) All.	kokoryczka okółkowa	1925	O.K.	Sulechowo	×	×	×	×
Convolvulaceae – Powojowate								
<i>Calyptegia pulchra</i> Brummit & Heywood	kielisznik nadobny	1897 1943	O.K. K.M.	Malechowo Stanów	×	×	×	×
Cupressaceae – Cyprysowate								
<i>Juniperus chinensis</i> L.	jałowiec chiński	1923	E.Ha.	Tychowo park	×	×	×	×
Cuscutaceae – Kianankowate								
<i>Cuscuta epithymum</i> (L.) L.	kiananka macierzankowa	1940	H.S.	Sławno Ogród Botaniczny	×	×	V	×
Cyperaceae – Turzycowate								
<i>Baelhryon caespitosum</i> (L.) A. Dietr. Tabl. I: C	welnianeczka darniowa	1926	H.S.	torfowisko k. Ostrowca	EN	EN	V	OCz
<i>Bolboschoenus maritimus</i> (L.) Palla	sitowiec nadmorski	1932	E.Ha.	Żukowo Morskie	×	×	×	×
<i>Carex dioica</i> L.	turzyca dwupienna	1906	K.K.	Stary Żelibórz	×	VU	E	OCz
<i>Carex disticha</i> Huds.	turzyca dwustronna	1906	K.K.	torfowisko k. Ostrowca	×	×	V	×
<i>Carex diandra</i> Schrank	turzyca obła	1934	K.M.	Sławno	×	NT	×	×

<i>Carex hirta</i> L.	turzyca owłosiona	1929	K.M.	Żydowo jez. Kamienno	×	×	×	×
<i>Eleocharis acicularis</i> (L.) Roem. & Schult.	ponikło iglowate	1931	E.Ha.	torfowisko k. Ostrowca	×	×	×	×
<i>Eleocharis quinqueflora</i> (Hartmann) O. Schwarz	ponikło skapokwiatowe	1906	K.K.	Żydowo	×	VU	V	×
<i>Eriophorum latifolium</i> Hoppe	welnianka szerokolistna	1929	H.O.	Żydowo, jez. Kwiecko	×	×	V	×
<i>Rhynchospora alba</i> (L.) Vahl.	przygielka biała	1926	E.Ha.	Chocimino	×	NT	V	×
Dipsacaceae – Szczeciowate								
<i>Scabiosa columbaria</i> L.	dziakiew gołębia	1934	K.M.	Sławno	×	NT	V	×
Droseraceae – Rosiczkowate								
<i>Drosera rotundifolia</i> L.	rosiczka okrągłolistna	1931	E.Ha.	torfowisko k. Ostrowca	×	NT	I	OC
Dryopteridaceae – Nerecznicowate								
<i>Dryopteris carthusiana</i> (Vill.) H.P. Fuchs	nerecznica krótkoostna	1926	H.K.	Zielnowo	×	×	×	×
Eleagnaceae – Oliwnikowate								
<i>Hippophaë rhamnoides</i> L.	rokitnik zwyczajny	1928 1934	O.K. K.M.	Jarosławiec Cisowo	×	×	×	OCz
Ericaceae – Wrzosowate								
<i>Arctostaphylos uva-ursi</i> (L.) Spreng.	macznica lekarska	1897	K.K.	Żydowo	×	NT	×	OC
<i>Ledum palustre</i> L.	bagno zwyczajne	1928	H.S.	torfowisko k. Ostrowca	×	×	×	OCz
<i>Vaccinium uliginosum</i>	borówka bagienna	1930	H.S.	torfowisko k. Ostrowca	×	×	×	×
<i>Vaccinium vitis-idaea</i> L.	borówka brusznica	1930	H.S.	torfowisko k. Ostrowca	×	×	×	×
Fabaceae – Motylkowate								
<i>Amorpha fruticosa</i> L.	amorfa krzewiasta	1930	E.H.	Łętowo	×	×	×	×
<i>Anthyllis vulneraria</i> L.	przelot pospolity	1929	E.Ha.	Brzeście	×	×	×	×
<i>Anthyllis vulneraria</i> var. <i>maritima</i>	przelot pospolity nadmorski	1926	E.H.	Jarosławiec	×	×	×	×
<i>Lathyrus niger</i> L.	groszek czerniejący	1906 1934	K.K. K.M.	Kępiny Cisowo	×	×	×	×
<i>Lathyrus sylvestris</i> L.	groszek leśny	1916	F.R.	Noskowo	×	×	×	×
<i>Trifolium fragiferum</i> L.	koniczyna rozdęta	1930	H.K.	Wicko Morskie	×	×	×	×

cd. tab. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Vicia cassubica</i> L.	wyka kaszubska	1905	K.K.	Rosocha	×	×	×	×
<i>Vicia lathyroides</i> L.	wyka łądzianowata	1906	K.K.	Jacinki	×	×	×	×
Fumariaceae – Dymnicowate								
<i>Corydalis cava</i> Schweigg. & Körte	kokorycz pusta	1916	K.K.	jez. Kwiecko	×	×	×	×
<i>Corydalis intermedia</i> (L.) Méral	kokorycz wątła	1918	A.B.	Ślawsko	×	×	R	×
<i>Corydalis solida</i> (L.) Clairv.	kokorycz pełna	1934	K.M.	Ślawno Ogród Botaniczny	×	×	R	×
Gentianaceae – Goryczkowate								
<i>Gentianella campestris</i> (L.) Börner	goryczuszka polna	1905	F.R.	Ślawsko	×	DD	×	OC
Geraniaceae – Bodziszkowate								
<i>Geranium sylvaticum</i> L.	bodziszek leśny	1929	H.S.	Polanów	×	×	R	×
Hyacinthaceae – Hiacyntowate								
<i>Ornithogallum collinum</i> Guss.	śniedek cienkolistny	1915	K.K.	Żydowo	×	×	×	×
Hydrocharitaceae – Żabiściekowate								
<i>Hydrocharis morsus-ranae</i> L.	zabiściek pływający	1924	E.Ha.	Łętowo	×	×	×	×
Hypericaceae – Dziurawcowate								
<i>Hypericum humifusum</i> L.	dziurawiec rozesłany	1929	A.D.	Pieszcz	×	×	R	×
Iridaceae – Kosaćcowate								
<i>Iris sibirica</i> L. Tabl. II: A	kosaciec syberyjski	1926	H.S.	torfowisko k. Ostrowca	×	VU	E	OC
Isoëtaceae – Poryblynowate								
<i>Isoëtes lacustris</i> L. Tabl. II: B	poryblyn jeziorny	1911	K.K.	jez. Kamiennie	VU	VU	V	OC
Juncaceae – Sitowate								
<i>Juncus alpino-articulatus</i> Chaix.	sit alpejski	1923	E.L.	Darłowo	×	×	×	×
<i>Juncus capitatus</i> Weigel	sit główkowaty	1928	A.D.	Królewo	×	×	R	×
<i>Juncus filiformis</i> L.	sit cienki	1906	K.K.	Żydowo	×	NT	×	×
<i>Juncus conglomeratus</i> L. em. Leers	sit skupiony	1928	A.K.	Królewo	×	×	×	×
<i>Luzula multiflora</i> (Retz.) Lej.	kosmatka licznokwiatowa	1931	H.K.	Kopnica	×	×	×	×

Lamiaceae – Jasnotowate									
<i>Ajuga genevensis</i> L.	dąbrówka kosmata	1929	K.K.	jez. Kwiecko	x	x	x	x	x
<i>Clinopodium vulgare</i> L.	klinopodium pospolite	1928	O.K.	Sławno	x	x	x	x	x
<i>Mentha aquatica</i> L.	mięta nadwodna	1928	H.O.	Jarosławiec	x	x	x	x	x
<i>Mentha × niliaca</i> (Juss.) ex Jacq.	mięta kosmata	1928	H.O.	Jarosławiec	x	x	x	x	x
<i>Mentha pulegium</i> L.	mięta polej	1916	K.K.	Żydowo jez. Kwiecko	x	VU	V	x	x
<i>Nepeta cataria</i> L.	kocimiętka właściwa	1930	H.O.	Jarosławiec	x	x	x	x	x
<i>Prunella grandiflora</i> (L.) Scholler	głównienka wielkokwiatowa	1923	E.L.	Darłówek	x	x	x	x	x
<i>Stachys annua</i> (L.) L.	czyściec roczny	1941	H.O.	Darłówek	x	VU	x	x	x
<i>Stachys germanica</i> L.	czyściec kosmaty	1921	A.B.	Górsko	x	x	x	x	x
Lemnaceae – Rzęsowate									
<i>Spirodella polyrrhiza</i> (L.) Schleid.	spirodela wielokorzeniowa	1928	A.D.	jez. Wicko	x	x	x	x	x
Lentibulariaceae – Pływaczowate									
<i>Pinguicula vulgaris</i> L.	tlustosz pospolity	1905	F.R.	Rusinowo	x	x	E	OC	OC
Liliaceae – Liliowate									
<i>Gagea spathacea</i> (Hayne) Salisb.	złoc pochwolistna	1933	A.D.	Boleszewo	x	NT	V	x	x
Linaceae – Lnowate									
<i>Radiola linoides</i> Roth	lenek stoziarn	1928	O.K.	Królewie	x	VU	V	x	x
Lycodiaceae – Widlakowate									
<i>Diplazium complanatum</i> (L.) Holub Tabl. II: C	widlica spłaszczony	1906	K.K.	Żydowo	x	VU	V	OCz	OCz
<i>Lycopodium clavatum</i> L.	widlak goździsty	1922	E.L.	Wicie	x	NT	x	OCz	OCz
Magnoliaceae – Magnoliowate									
<i>Liriodendron tulipifera</i> L.	tulipanowiec amerykański	1923	E.Ha.	Tychowo park	x	x	x	x	x
Myricaceae – Woskownicowate									
<i>Myrica gale</i> L.	woskownica europejska	1931	K.K.	Królewo	x	VU	V	OC	OC
Nymphaeaceae – Grzybienowate									
<i>Nuphar pumila</i> (Timm) DC.	grązel drobny	1925	H.S.	jez. Krag	VU	VU	V	OC	OC

cd. tab. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Onagraceae – Wiesiolkowate								
<i>Epilobium adnatum</i> Griseb.	wierzbownica czteroboczna	1926	H.P.	torfowisko k. Ostrowca	×	×	×	×
Ophioglossaceae – Nasięrzalowate								
<i>Botrychium matricariifolium</i> (Retz.) A. Braun ex W.D.J. Koch	podęjżron marunowy	1910	K.K.	Żydowo	CR	CR	E	OC
<i>Ophioglossum vulgatum</i> L.	nasiężzał pospolity	1915 1929	K.K. H.S.	brzeg jez. Kwiecko torfowisko k. Ostrowca	×	VU	V	OC
Orchidaceae – Storezykowate								
<i>Corallorhiza trifida</i> Châtel.	żłobik koralowy	1930	H.K.	Królewie	×	VU	E	OC
<i>Cypripedium calceolus</i> L. Tabl. III: A	obuwik pospolity	1929	K.K.	Żydowo	VU	VU	E	OC
<i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soó	kukulka krwista	1929	H.O.	Żydowo jez. Kwiecko	×	NT	×	OCz
<i>Dactylorhiza maculata</i> (L.) Soó	kukulka plamista	1907 1928	K.K. H.S.	Gologóra Królewie	×	×	V	OCz
<i>Dactylorhiza majalis</i> (Rchb.) P.F. Hunt. & Summerh	kukulka szerokolistna	1915	K.K.	Żydowo	×	NT	×	OCz
<i>Epipactis atrorubens</i> (Hoffm.) Besser	kruszczyk rdzawoczerwony	1926 1933	H.S. K.M.	Jarosławiec Ogród Botaniczny Sławno	×	NT	V	OCz
<i>Epipactis palustris</i> (L.) Crantz Tabl. III: B	kruszczyk błotny	1916 1932	K.K. K.K.	Żydowo Żydowo	×	NT	V	OC
<i>Goodyera repens</i> (L.) R.Br.	tajeża jednostronna	1896	O.K.	Dąbki	×	×	V	×
<i>Liparis loeselii</i> (L.) Rich.	lipiennik Loesela	1906	G.H.	Powidz	VU	VU	E	OC
Pinaceae – Sosnowate								
<i>Abies sibirica</i> Ledeb.	jodla syberyjska	1923	E.Ha.	Tychowo park	×	×	×	×
<i>Cryptomeria japonica</i> D. Don	szyclica japońska	1923	E.Ha.	Tychowo park	×	×	×	×
<i>Larix kaempferi</i> (Lamb.) Carrière	modrzew japoński	1923	E.Ha.	Tychowo park	×	×	×	×
<i>Taxodium distichum</i> (L.) Rich.	cypryśnik błotny	1923	E.Ha.	Tychowo park	×	×	×	×

Plantaginaceae – Babkowate							
<i>Littorella uniflora</i> (L.) Asch.	brzeżyca jednokwiatowa	1906	K.K.	jez. Wicko	EN	EN	OC
Poaceae – Wiechlinowate							
<i>Aira caryophyllea</i> L.	śmiałka goździkowa	1906 1915 1916	K.K. O.K. F.R.	Smuga Kępsko Darlówko	×	NT	×
<i>Avena orientalis</i> Schreb.	owies jednostronny	1932	H.K.	Darłowo	×	×	×
<i>Brachypodium pinnatum</i> (L.) P. Beauv.	kłosownica pierzasta	1932	K.K.	brzeg jez. Kwiecko	×	×	×
<i>Bromus arvensis</i> L.	stokłosa polna	1924	A.B.	Rzyszczewo	×	VU	×
<i>Bromus ramosus</i> Huds.	stokłosa gąlezista	1928	O.K.	Sławno	×	VU	×
<i>Deschampsia caespitosa</i> (L.) P. Beauv.	śmiałek darniowy	1916	F.R.	Sowno	×	×	×
<i>Elymus farctus</i> (Viv.) Runemark ex Melderis	perz sitowy	1931	H.K.	Darłowo	CR	CR	×
<i>Festuca rubra</i> L.	kostrzewa czerwona	1916	O.K.	Komorowo	×	×	×
<i>Holcus lanatus</i> L.	kłósówka wełnista	1916	O.K.	Komorowo	×	×	×
<i>Hordelymus europaeus</i> (L.) Jess. ex Harz	jęczmieniec zwyczajny	1928	K.M.	Sławno	×	×	×
<i>Koeleria macrantha</i> (Ledeb.) Schult.	strzęplica nadobna	1930	H.K.	Cisowo	×	×	×
<i>Leersia oryzoides</i> (L.) Sw.	zamokrzyca ryżowa	1927	A.B.	Cetuń	×	×	×
Polygonaceae – Rdestowate							
<i>Polygonum amphibium</i> L.	rdest ziemnowodny	1927	H.K.	brzeg jez. Marszewo	×	×	×
<i>Polygonum minus</i> Huds.	rdest mniejszy	1930	K.M.	Żukowo Morskie	×	×	×
<i>Rumex hydrolapathum</i> Huds.	szczaw lancetowaty	1921	A.B.	Jarosławiec	×	×	×
Polypodiaceae – Paprotkowate							
<i>Polypodium vulgare</i> L.	paprotka zwyczajna	1924	E.L.	Kwasowo	×	×	×
Potamogetonaceae – Rdestnicowate							
<i>Potamogeton alpinus</i> Balb	rdestnica alpejska	1906 1942	K.K. K.M.	Gologóra jez. Ostrowieckie	×	VU	×
<i>Potamogeton obtusifolius</i> Mert. & W.D.J. Koch	rdestnica stepiona	1901 1935	F.R. A.D.	jez. Bukowo jez. Kopań	×	NT	×

cd. tab. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Potamogeton pusillus</i> L.	rdestnica drobna	1926	H.S.	Krag jez. Długie	×	NT		×
<i>Potamogeton praelongus</i> Wulfen	rdestnica wydłużona	1930	E.Ha.	Cetuń jez. Wielkie	×	EN	V	×
Primulaceae – Pierwiosnkowate								
<i>Glaux maritima</i> L.	mlecznik nadmorski	1935	H.K.	Wicko Morskie	×	VU	V	×
<i>Primula elatior</i> (L.) Hill.	pierwiosnek wyniosły	1939	K.M.	Sławno Ogród Botaniczny	×	×	E	OCz
<i>Primula farinosa</i> L. Tabl. III: C	pierwiosnek omączony	1937	E.H.	Sławno Ogród Botaniczny	CR	CR	EX	OC
<i>Primula veris</i> L.	pierwiosnek lekarski	1910	W.M.	Jarosławiec	×	×	×	×
Pyrolaceae – Gruszyczkowate								
<i>Moneses uniflora</i> (L.) A. Gray	gruszycznik jednokwiatowy	1916	K.K.	Żydowo	×	NT	V	OCz
<i>Orthilia secunda</i> (L.) House	gruszyznka jednostronna	1916	K.K.	Królewo	×	×	×	×
<i>Pyrola media</i> Sw.	gruszyczka średnia	1908	H.K.	Drzeńsko	×	×	V	×
<i>Pyrola minor</i> L.	gruszyczka mniejsza	1916	K.K.	Leśniczówka Zielonka	×	×	×	×
Ranunculaceae – Jaskrowate								
<i>Consolida regalis</i> Gray	ostrożeczka polna	1918	F.R.	Krag	×	×	×	×
<i>Helleborus viridis</i> L.	ciemniemik zielony	1937	K.M.	Sławno Ogród Botaniczny	×	×	×	×
<i>Myosurus minimus</i> L.	mysiurek drobny	1931	A.B.	Barzowice	×	×	×	×
<i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill. Tabl. IV: A	sasanka łąkowa	1906 1936	K.K. E.H.	Żydowo Sławno Ogród Botaniczny	×	VU	×	OC
<i>Pulsatilla vulgaris</i> Mill.	sasanka zwyczajna	1936	E.H.	Sławno	EX	RE	EX	×
<i>Ranunculus bulbosus</i> L.	jaskier bulwkowy	1931	F.M.	Rusko	×	×	×	×
<i>Ranunculus reptans</i> L.	jaskier leżący	1906	K.K.	Wicko Morskie	×	EN	V	×
<i>Thalictrum aquilegifolium</i> L.	rutewka orlikolistna	1939	K.M.	Sławno Ogród Botaniczny	×	×	×	×
Rosaceae – Różowate								
<i>Agrimonia procera</i> Wallr.	rzepik wonny	1938	K.M.	Sławno Ogród Botaniczny	×	×	×	×
<i>Comarum palustre</i> L.	siedmiopalecznik błotny	1907	K.K.	Kościernica	×	×	×	×

<i>Crataegus laevigata</i> (Poir.) DC	głóg dwuszyjkowy	1938	K.M.	Sławno Ogród Botaniczny	×	×	×	×	×
<i>Crataegus monogyna</i> Jacq.	głóg jednoszyjkowy	1929	K.K.	Żydowo	×	×	×	×	×
<i>Potentilla anglica</i> Laichard.	pieciornik rozścielony	1929	K.K.	Żydowo jez. Kamienne	×	×	×	×	×
<i>Potentilla neumanniana</i> Rchb.	pieciornik wiosenny	1939	K.M.	Iwięcino	×	×	×	×	×
<i>Rosa canina</i> L.	róża dzika	1929	E.H.	Jarosławiec	×	×	×	×	×
<i>Rosa spinosissima</i> L.	róża gęstokoleczasta	1931	E.H.	Bukowo Morskie	×	×	×	×	×
<i>Rosa tomentosa</i> Sm.	róża kutnerowata	1924	E.H.	Sławno	×	×	R	×	×
<i>Rubus caesius</i> L.	jeżyna popielica	1928	E.H.	Jarosławiec	×	×	×	×	×
<i>Rubus chamaemorus</i> L. Tabl. IV: B	malina moroszka	1929	H.S.	torfowisko k/Ostrowca	EN	EN	E	OC	OC
<i>Rubus pyramidalis</i> Kaltenb.	jeżyna piramidalna	1918	E.H.	Darłowo	×	×	R	×	×
<i>Rubus radula</i> Weihe	jeżyna szorstka	1929	E.H.	Rusinowo	×	×	×	×	×
<i>Rubus scissus</i> W.C.R. Watson	jeżyna rozcięta	1905	E.H.	Jarosławiec	×	×	R	×	×
<i>Rubus sprengelii</i> Weihe	jeżyna Sprengela	1918	E.H.	Siecie	×	×	×	×	×
<i>Sorbus aria</i> (L.) Crantz	jarząb mączny	1923	E.Ha.	Tychowo, park	×	×	×	×	×
<i>Sorbus hybrida</i> L.	jarząb pośredni	1923	E.Ha.	Tychowo, park	×	×	×	×	×
Rubiaceae – Marzanowate									
<i>Cruciata leavipes</i> Opiz	przytulinka krzyżowa	1924	E.H.	Żydowo	×	×	×	×	×
<i>Galium boreale</i> L.	przytulia północna	1924	E.Ha.	Łętowo	×	×	×	×	×
Salicaceae – Wierzbowate									
<i>Populus nigra</i> L.	topola czarna	1932	K.K.	Królewo	×	×	V	×	×
<i>Salix cinerea</i> L.	wierzba szara	1938	F.R.	Sławno, Ogród Botaniczny	×	×	×	×	×
<i>Salix daphnoides</i> Vill.	wierzba wawrzynkowa	1930	O.K.	Królewice	×	×	×	×	×
<i>Salix repens</i> L. subsp. <i>rosmarinifolia</i> (L.) Hártm.	wierzba rokitnik	1929	A.D. H.S.	Wicko Morskie Sławno	×	×	×	×	×
Saxifragaceae – Skalnicowate									
<i>Saxifraga hirculus</i> L. Tabl. IV: C	skalnica torfowiskowa	1939	F.R.	Sławno, Ogród Botaniczny	EN	EN	E	OC	OC

cd. tab. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Scrophulariaceae – Trędownikowate								
<i>Cymbalaria muralis</i> P. Gaertn., B. Mey & Scherb.	cymbalaria bluszczokowata	1916	K.K.	Żydowo	×	×	×	×
<i>Digitalis purpurea</i> L.	naparstnica purpurowa	1933	K.M.	Sławno	×	×	×	×
<i>Linaria odora</i> (M. Bieb.) Fisch.	lnica wonna	1909	F.R.	Darłowo	VU	EN	V	OC
<i>Melampyrum nemorosum</i>	pszeniec gajowy	1922	E.L.	Wicie	×	×	×	×
<i>Pedicularis palustris</i> L.	gnidosz błotny	1906 1921	K.K. A.B.	Chomnica Złakowo	×	VU	V	OCz
<i>Verbascum densiflorum</i> Bertol.	dziewanna wielkokwiatowa	1916	O.K.	Komorowo	×	×	×	×
<i>Veronica arvensis</i> L.	przetacznik polny	1926	E.H.	Jarosławiec	×	×	×	×
<i>Veronica triphyllos</i> L.	przetacznik trójlistkowy	1916	K.K.	Żydowo	×	×	×	×
Sparganiaceae – Jezogłówkowate								
<i>Sparganium erectum</i> L. em. Rchb.	jeżogłówka gałęzista	1927	H.O.	Jarosławiec	×	×	×	×
Urticaceae – Pokrzywowate								
<i>Parietaria officinalis</i> L.	parietaria lekarska	1934	H.K.	Darłowo	×	×	×	×
Verbenaceae – Werbenowate								
<i>Verbena officinalis</i> L.	werbena pospolita	1930 1937	K.M. F.M.	Rusinowo Sławno Ogród Botaniczny	×	×	×	×
Violaceae – Fiolkowate								
<i>Viola epipsila</i> Ledeb.	fiolatek torfowy	1928	H.S.	torfowisko k. Ostrowca	CR	EN	E	×
<i>Viola mirabilis</i> l.	fiolatek przedziwny	1930 1937	E.Ha. F.M.	torfowisko k. Ostrowca Sławno Ogród Botaniczny	×	×	R	×
Woodsiaceae – Rozrzutkowate								
<i>Athyrium filix-femina</i> (L.) Roth	wietlica samica	1931	A.B.	Marszewo	×	×	×	×
Zannichelliaceae – Zamętnicowate								
<i>Zannichellia palustris</i> L.	zamętnica błotna	1906	K.K.	jez. Kwiecko	×	NT	V	×

Objaśnienia:

PCzK – Polska czerwona księga roślin (Kaźmierczakowa i in. 2014); EX – wymarły na obszarze Polski, CR – krytycznie zagrożony, EN – zagrożony, VU – narażony.

PCzL – Polska czerwona lista roślin (Kaźmierczakowa i in. 2016); RE – wymarły na obszarze Polski, CR – krytycznie zagrożony, EN – zagrożony, VU – narażony, NT – bliski zagrożenia, DD – takson, którego stopień zagrożenia nie może być określony z powodu braku wystarczających informacji.

PZ – Pomorze Zachodnie (Żukowski, Jackowskiak 1995); Ex – wymarły w regionie, E – wymierający, V – narażony, R – rzadki, I – gatunek o nieokreślonym zagrożeniu.

Status ochrony: OC – gatunek objęty ochroną ścisłą, OCz – gatunek objęty ochroną częściową (Rozporządzenie..., 2014).

Autorzy alegatów: A.B. – Alfred Bannier, A.D. – Alfred Dreyfeldt, E.Ha. – Ernst Hasse, E.H. – Ernst Holzfuss, E.L. – Erich Leick, F.R. – Friedrich Römer, H.K. – Hermann Krause, H.O. – Hugo Otte, H.P. – Hans Preuss, H.S. – Heinrich Adolf Schoeps, K.K. – Karl Friedrich Kohlhoff, K.M. – Karl Friedrich Marquardt, O.K. – Otto Karl, W.M. – Wilhelm Müller.

Z torfowiska koło Ostrowca pochodzi 14 alegatów. Chodzi z pewnością o rezerwat przyrody Janiewickie Bagno, objęty ochroną NATURA 2000 jako specjalny obszar ochrony siedlisk (dyrektywa siedliskowa). Najcenniejszym składnikiem flory Janiewickiego Bagna jest relikkt glacialny malina moroszka *Rubus chamaemorus* (alegat leg/det. Heinrich Adolf Schoeps 1929). Do niedawna miała tu najobfitsze stanowisko na Pomorzu. Dla jej ochrony w 1962 roku utworzono rezerwat (Janicka, Zyska 2002).

Stanowiska dendroflory dokumentuje dziewięć alegatów z parku dworskiego w Tychowie, które wykonał w 1923 roku Ernst Hasse. Do najcenniejszych składników drzewostanu parku należy cypryśnik błotny *Taxodium distichum* (alegat leg/det. Ernst Hasse 1923). Stanowisko to zostało potwierdzone (Sobisz i in. 2017).

Zakończenie

W niniejszej pracy przedstawiono wykaz 198 taksonów roślin zebranych w latach 1881–1945 przez badaczy niemieckich i botaników amatorów: aptekarzy, lekarzy, nauczycieli (Alfreda Banniera, Alfreda Dreyfeldta, Ernsta Hasse, Ernsta Holzfussa, Ericha Leicka, Friedricha Römera, Hermanna Krause, Hugo Otte, Hansa Preussa, Heinricha Adolfa Schoepsa, Karla Friedricha Kohlhoffa, Karla Friedricha Marquardta, Otto Karla i Wilhelma Müllera).

W zbiorach Herbarium Slupensis zachowało się pięć taksonów uznanych za wymarłe (EX, RE) i krytycznie zagrożone (CR). Do taksonów wymarłych należą m.in.: *Primula farinosa* i *Pulsatilla vulgaris*, a do krytycznie zagrożonych: *Botrychium matricariifolium*, *Elymus farctus* i *Caucalis platycarpus*. W zbiorach Herbarium Slupensis zachowało się 14 taksonów uznanych za wymierające (E): *Bromus ramosus*, *Carex dioica*, *Coralorhiza trifida*, *Cypripedium calceolus*, *Dianthus superbus*, *Hordeolum europaeus*, *Iris sibirica*, *Liparis loeselii*, *Oenanthe fistulosa*, *Pinguicula vulgaris*, *Primula elatior*, *Rubus chamaemorus*, *Saxifraga hirculus* i *Viola epipsila*.

Do taksonów zagrożonych (EN) zalicza się: *Baeothryon caespitosum*, *Betula nana*, *Linaria odora*, *Litorella uniflora*, *Ranunculus reptans*, a do narażonych (VU) m.in.: *Arum maculatum*, *Diphasiastrum complanatum*, *Eleocharis quinqueflora*, *Eryngium maritimum*, *Isoetes lacustris*, *Linosyris vulgaris*, *Nuphar pumila*, *Ophioglossum vulgatum*, *Pedicularis palustris*, *Potamogeton praelongus*, *Radiola linoides* i *Stachys annua*.

Dla każdego taksonu podano nazwy łacińską i polską, rok, autora i miejsce zbioru oraz status z symbolem zagrożenia i ochrony gatunkowej.

Bibliografia

- BRUMMIT R.K. 2010. *Calystegia* R.Br., [w:] *Flora Europaea*, vol. 3: *Diapensiaceae to Myoporaceae*, T.G. Tutin, V.H. Heywood, N.A. Burges, N.A. Moore, D.H. Valentine, S.M. Walters, A. Webb (eds.), Cambridge: Cambridge University Press, 78–79.
- CULLEN J. 2010. *Anthyllis* L., [w:] *Flora Europaea*, vol. 2: *Rosaceae to Umbelliferae*, T.G. Tutin, V.H. Heywood, N.A. Burges, N.A. Moore, D.H. Valentine, S.M. Walters, A. Webb (eds.), Cambridge: Cambridge University Press, 177–182.
- DAJDOK Z., KAČKI Z. 2001. *Arum maculatum* L. Obrazki plamiste, [w:] *Polska Czerwona Księga Roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe*, R. Kaźmierczakowa, K. Zarzycki (red.), Kraków: Instytut Botaniki im. Władysława Szafera, Instytut Ochrony Przyrody, 465–467.
- DROBNIK J. 2007. *Zielnik i zielnikoznawstwo*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- GÄRDENFORS U., HILTON-TAYLOR C., MACE G.M., RODRÍGUEZ J.P. 2001. The application of IUCN red list criteria at regional levels, *Conservation Biology* **15**(5): 1206–1212.
- HOLZFUSS E. 1924. Aus der Pflanzen- und Vogelwelt des Rügenwalder Amtes, *Unser Pommerland* **9**(4/5): 132–138.
- HOLZFUSS E. 1937. Beitrag zur Adventivflora von Pommern, *Dohriana* **16**: 94–130.
- IUCN 2001. *IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. IUCN Species Survival Commission*, Gland-Cambridge: IUCN.
- IUCN 2012a. *IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. Second edition*, Gland-Cambridge: IUCN.
- IUCN 2012b. *Guidelines for Application of IUCN Red List Criteria at Regional and National Levels: Version 4.0*, Gland-Cambridge: IUCN.
- JANICKA D., ZYSKA W. 2002. Ochrona powierzchniowa przyrody, [w:] *Przyroda Pomorza Zachodniego*, M. Kaczanowska (red.), Szczecin: Oficyna in Plus, 326–408.
- KAŹMIERCZAKOWA R., BLOCH-ORŁOWSKA J., CELKA Z., CWENER A., DAJDOK Z., MICHALSKA-HEJDUK D., PAWLIKOWSKI P., SZCZĘŚNIAK E., ZIARNEK K. 2016. *Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych* [Polish red list of pteridophytes and flowering plants], Kraków: Instytut Ochrony Przyrody PAN.
- KLINGGRÄFF H. VON 1880. *Versuch einer topographischen Flora der Provinz Westpreussen*, Danzig: Druck von A.W. Kafemann.
- KLUSZCZYŃSKA J., KLUSZCZYŃSKI Z., SZKUDNIEWSKI A., URBANIAK T. 2007. *Dawny powiat Sławno* [Frühere Kreis Schlawe], Słupsk: Grawipol.
- KOHLHOFF K.F. 1918. Die pommersche Flora, [w:] *Neue Heimatkunde von Pommern auf geologischer Grundlage*, K.F. Kohlhoff (Hrsg.), Köslin: Verlag der Fürstentümer Zeitung, 442–452.
- KUPISIŃSKI R., RADOMSKI M., SOBISZ Z. 2016. *Rośliny trujące Pomorza. Zbiory mniejszy i większy sporządzone przez Georga Gotthila Jacoba Homanna 1811–1812*, Słupsk: Wydawnictwo Muzeum Pomorza Środkowego.
- LANE M.A. 1996. Roles of natural history collections, *Annals of the Missouri Botanical Garden* **83**(4): 536–545.
- LEICK E. 1926. Die Pflanzendecke der Provinz Pommern, [w:] *Das Pommersche Heimatbuch: für die Hand des Lehrers und des Heimatfreundes*, W. Schoenichen, M. Reepel (Hrsg.), Berlin: Emil Hartmann Buchdruckerei und Verlag GmbH Berlin, 95–210.
- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A., ZAJĄC M. 2020. *Vascular plants of Poland. An annotated checklist. Rośliny naczyniowe Polski. Adnotowany wykaz gatunków*, Kraków: Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences.

- MISIEWICZ J. 1976. *Flora synantropijna i zbiorowiska ruderalne polskich portów morskich*, Słupsk: Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Słupsku.
- MISIEWICZ J. 1977. Nieznane zbiory zielnikowe flory Pomorza zachowane w Muzeum w Darłowie. [w:] *Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego Pomorza Środkowego*, E.R. Śpiewakowski, M. Kalfus (red.), Słupsk: Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Słupsku, 195–226.
- MISIEWICZ J., KOZIEL A. 1978. Zielnik Zakładu Biologii WSP w Słupsku cennym źródłem informacji o florze Pomorza, *Koszalińskie Studia i Materiały* 1(21): 193–195.
- MÜLLER W. 1911. *Flora von Pommern*, Stettin: Verlag von Johs. Burmeister.
- RÖMER F. 1904. Beiträge zur Flora von Pommern, *Allgemeine Botanische Zeitschrift für Systematik, Floristik, Pflanzengeographie etc.* 11: 165–169.
- ROSENOW K. 1924. Geschichte der Stadt Rügenwalde, *Unser Pommernland* 9 (4/5), 150–154.
- ROSTAŃSKI K. 1963. Historia Zielnika Instytutu Botanicznego Uniwersytetu Wrocławskiego, *Acta Universitatis Wratislaviensis, Prace Botaniczne* 14: 283–304.
- SENETA W., DOLATOWSKI J., ZIELIŃSKI J. 2021. *Dendrologia*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- SOBISZ Z., MORKA D., CELKA Z. 2003. Materiały do flory Ogrodu Botanicznego w Sławnie, [w:] *Historia i kultura Ziemi Sławińskiej*, t. 2, W. Rączkowski, J. Sroka (red.), Sławno: Fundacja „Dziedzictwo”, 117–128.
- SOBISZ Z., RADOMSKI M. 2014. Mapa Rudolfa Hardowa z 1933 roku cennym źródłem informacji o florze Pomorza, *Słupskie Prace Biologiczne* 11: 173–180.
- SOBISZ Z., TRUCHAN M. 2009. Nieznane zbiory zielnikowe Karla Friedricha Kohlhofa i Fritza Römera z terenu Pomorza, *Słupskie Prace Biologiczne* 6: 145–158.
- SOBISZ Z., TRUCHAN M. 2010. Interesujące rośliny naczyniowe z przełomu XIX i XX wieku z terenu Pomorza w Herbarium SLTC, *Słupskie Prace Biologiczne* 7: 105–115.
- SOBISZ Z., TRUCHAN M., KUBUS M., STRZĄLKOWSKI K. 2017. Values of vascular flora in former manor park complex Tychowo–Wyszkowo (Central Pomerania), *Baltic Coastal Zone* 21: 129–154.
- SOBISZ Z., TRUCHAN M., OSADOWSKI Z. 2022. *Wymarłe, ginące i chronione rośliny naczyniowe w zbiorach Herbarium Slupensis z lat 1875–1943*, Słupsk: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej.
- SZYBOWSKA U., MADEJA-GRZYB M. 2017. *Herbaria i florilegia od XV do XVIII wieku ze zbiorów PAN Biblioteki Gdańskiej*, Pruszcz Gdański: Wydawnictwo Jasne.
- ZAJĄC A., ZAJĄC M. (red.) 2001. *Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce*, Kraków: Pracownia Chorologii Komputerowej, Instytut Botaniki UJ.
- ZAJĄC A., ZAJĄC M. (red.) 2019. *Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce: Dodatek*, Kraków: Instytut Botaniki UJ.
- ZIARNEK M. 2012a. *Bibliografia botaniczna Pomorza. Rośliny naczyniowe i ochrona przyrody. Publikacje wydane do roku 1945*, Poznań: Wydawnictwo Sorus.
- ZIARNEK M. 2012b. *Badacze szaty roślinnej Pomorza sprzed roku 1945*, Szczecin: Zakład Botaniki i Ochrony Przyrody, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Lonicera Krzysztof Ziarnnek.
- ŻUKOWSKI W., JACKOWIAK B. 1995. Lista roślin naczyniowych ginących i zagrożonych na Pomorzu Zachodnim i w Wielkopolsce, [w:] *Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski*, W. Żukowski, B. Jackowiak (red.), Poznań: Bogucki Wydawnictwo Naukowe, 9–92.

Gefäßflora aus den Jahren 1881–1942 auf den Gebiet des Kreises Schlawe in den Sammlungen des Herbariums Slupensis SLTC

Zusammenfassung

Das Ziel der Arbeit war die Aufstellung einer der Arten auf dem Gebiet des Kreises Schlawe von 1881 bis 1945 in den Sammlungen des Herbariums Slupensis SLTC. Nach dem Ende des II. Weltkrieges kann ein Teil Pommerns zu Polen. Der Kreis besaß im März 1945 vier Städte; Rügenwalde (Darłowo), Pollnow (Polanów), Schlawe (Sławno) und Zanow (Sianów). Im Landkreis befanden sich 9 Gemeinden und 175 Ortschaften. Der Kreis gehörte zum Bezirk Gdańsk (Danzig). Das Herbarium Slupensis SLTC des Biologischen Institutes der Pommerschen Universität in Slupsk besitzt wertvolle pflanzliche Materialien, eine Leihgabe des Museums der Pommerschen Herzöge in Darłowo. Die Exponate wurden aus dem II. Weltkrieg gerettet. Die Allegate (Beweise) stammen aus dem Ende des XIX und Anfang des XX. Jh. In dieser Arbeit wurden 1984 axoneme von Gefäßpflanzen vorgestellt. Sie wurden von deutschen Forschern, Laienbatematikern, Apothekern, Ärzten, Lehrern gesammelt: Alfred Bannier, Alfred Dreyfeldt, Ernst Hasse, Ernst Holzfuß, Erich Leick, Friedrich Römer, Hermann Krause, Hugo Otte, Hans Preuss, Heinrich Adolf Schoeps, Karl Friedrich Kohlhoff, Karl Friedrich Marquardt, Otto Karl i Wilhelm Müller.

In den Sammlungen des Herbariums Slupensis befinden sich 5 Taxonome von Gefäßpflanzen, die als ausgestorben angesehen wurde (EX, RE) oder sehr bedroht sind (CR).

Zu den ausgestorbenen u.a.: *Primula farinosa* und *Pulsatilla vulgaris*. Zu den bedrohten zählen: *Botrychium matricariifolium*, *Elymus farctus* und *Caucalis platycarpus*. In den Sammlungen des Herbariums Slupensis erhielten sich 14 aussterbende Taxonome (E): *Bromus ramosus*, *Carex dioica*, *Coralorhiza trifida*, *Cypripedium calceolus*, *Dianthus superbus*, *Hordelymus europaeus*, *Iris sibirica*, *Liparis loeselii*, *Oenanthe fistulosa*, *Pinguicula vulgaris*, *Primula elatior*, *Rubus chmaemorus*, *Saxifraga hirculus* i *Viola epipsila*.

TABLICA I

Tabl. I: A. Czosnek niedźwiedzi
(*Allium ursinum* L.)

Tabl. I: B. Wicikrzew pomorski
(*Lonicera periclymenum* L.)

Tabl. I: *C. Welnianeczka darniowa*
(*Baethryon caespitosum* (L.) A. Dietr.)

TABLICA II

Tabl. II: C. Widlicz splaszczony
(*Diplasiastrum complanatum* (L.) Holub)

Tabl. II: B. Poryblin jeziorny
(*Isoetes lacustris* L.)

Tabl. II: A. Kosaciec syberyjski
(*Iris sibirica* L.)

TABLICA III

Tabl. III: C. Pierwiosnek omączony
(*Primula farinosa* L.)

Tabl. III: B. Kruszczyk błotny
(*Epipactis palustris* (L.) Crantz)

Tabl. III: A. Obuwik pospolity
(*Cypripedium calceolus* L.)

TABLICA IV

Tabl. IV: C. Skalnica torfowiskowa
(*Saxifraga hirculus* L.)

Tabl. IV: B. Malina moroszka
(*Rubus chamaemorus* L.)

Tabl. IV: A. Sasanka łakowa
(*Pulsatilla pratensis* (L.) Mill.)

Fundacja „Dziedzictwo” powstała w 1991 roku w Sławnie. Jej celem jest szeroko rozumiana ochrona zabytków archeologicznych ziemi sławieńskiej, a także ochrona krajobrazu kulturowego, którego częścią jest dziedzictwo archeologiczne. Działalność Fundacji polega na: finansowaniu i organizacyjnym wspieraniu badań naukowych, publikowaniu i upowszechnianiu wyników tych badań, wspomaganiu działalności konserwatorskiej, współpracy z władzami lokalnymi w aktywnej ochronie dziedzictwa kulturowego i włączaniu go w życie społeczne mieszkańców, prowadzeniu działalności popularyzującej zabytki oraz krajobraz kulturowy, a także uczestnictwo w procesie wychowania dzieci i młodzieży z naciskiem na kształtowanie świadomości historycznej i szacunku dla świadectw przeszłości.

Od 2002 roku Fundacja wydaje serię *Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej*. Podejmuje w niej problematykę procesów historycznych, kulturowych i przyrodniczych kształtujących przeszłe i współczesne oblicze ziemi sławieńskiej. Wszystkie publikacje Fundacji „Dziedzictwo” dostępne są na stronie: www.archeo.edu.pl/dziedzictwo

* * *

Fundacja „Dziedzictwo”
ul. Mielczarskiego 7/5, 76-100 Sławno
www.archeo.edu.pl/dziedzictwo

ISBN: 978-83-971211-3-3

